

Nichts ist Zufall - Zufall ist nicht Nichts

Jože Kopeinig

Celje, Sv. Jožef

1. oktober 2015

Nič ni slučaj, slučaj ni nič

Koliko krat govorimo o slučajih, o nepredvidenih in nepredvidljivih dogodkih, ki vzbujajo naše čudenje in začudenje.

Ne samo znanost, temveč že naše lastno opazovanje ali poizkus naknadne razlage kakih »slučajnih« dogodkov nas pouči, da ima vendar vse svoje vzroke, razloge, pogoje, kakor ima tudi vse svoje vplive, svoje posledice in učinke.

Že fizika nam razodeva, da se nobena energija, kdaj sprožena, ne more izničiti, temveč se več, spreminja ter prispeva svoj delež k rastočemu kosmosu energije.

Prav v psihičnem in duhovnem svetu ni slučajev, temveč se vse razvija, prepleta, dopolnjuje po nam še nepoznanih razlogih ali vplivih.

Živimo pač v skrivnostnem svetu, ki nas vedno spet preseneča, ki vzbuja občudovanje ali tudi strah.

Saj nimamo v posesti ne sveta in tudi ne sami sebe, temveč se venomer samo dotikamo skrivnosti, ugank in slučajev, ki pajčolanijo naš razum.

Vsak slučaj je samo navidezni slučaj, ki se zgodi in ga še ne moremo razložiti.

Da smo slučajno nekaj mislili ali kaj ustvarili, se poraja iz mreže naših podzavestnih vtisov, nagnjenj in hrepenenj.

Vse ima svoje razloge in išče svoje izraze.

Slučaji presenečajo našo zavest, budijo našo pozornost, da je življenje več kakor veriga že poznanih in priznanih vzrokov, ciljev in smislov.

Slučaji so tisti zrahljani humus naše podzvesti, iz katerega rastejo najžlahtnejši sadovi: izvirne besede in slike, nepričakovana odkritja v prirodi ali tudi v človekovi duši, kakor je izpovedal slov. pesnik Janez Menart:

»Pred ogledalom nem stojim
in v tujca pred seboj strmim,
začudeno me zro oči
in sprašujejo: Si to res Ti? -
A pravi jaz je dan za dnem
uganka meni in ljudem.«

Torej je slučaj dostikrat le drugi izraz za uganke in skrivnosti človeka ter njegovega življenja, ki ga docela odkriti ali razložiti niti ne moremo.

Botrski pojem slučaja je razvoj.

Kar raste in se razvija, to navadno že zaznamo s čutili ali tudi z znanstvenimi dosledki.

Cvet in sadež se razvijata in rasteta iz semena, ki navidezno strohni, a iz njega vzklije nova rast.

A rasti in razvoja ne opažamo samo v prirodi in naravi, temveč tudi v človeškem ali živalskem plodu, a nič manj v duhovni in duševni biografiji človeka, seveda tudi v makrokosmosu.

Vse obstaja samo, ker se razvija, raste, se spreminja, se dopolnjuje z drugimi v nove vsebine ali oblike.

Že grški mislec Heraklit je modroval: »Pantha rhei« – vse je v stalnem toku, vse se stalno spreminja.

Ničesar ni obsojeno v mrtvo statičnost, temveč vse streži v ustvarjalno nenehnost.

Kam umestimo umetnost – besedo, glasbo, arhitekturo, slike - v napeto polarnost med slučajem in razvojem?

Umetnik sam ustvarja iz »slučajnih« navdihov svojih podzavestnih slutenj ter se zavestno predaja ustvarjalnemu primežu svojih navdihov.

A noben umetnik nikdar ne bo zapel zadnje pesmi, naslikal zadnje slike, skomponiral zadnje harmonije, ne da bi čutil v sebi srž nezadovoljstva, ker še ni mogel izpovedati, izpeti ali naslikati svojega najglobljega duhovnega domotožja po tisti LEPOTI, ki je vsakemu spreminjajočemu se okusu nedosegljiva!

Vsaka umetnost črpa svoje ustvarjalne navdihe iz tega globokega neutešljivega hrepenenja po dokončni Resnici in Lepoti.

Spustimo se iz zgolj nadkrilnega razmišljanja na raven nemirnega in iskajočega srca, ki ga je zelo občuteno tolmačil Ivan Minatti v pesmi: Nekoga moraš imeti rad:

Nekoga moraš imeti rad,
 pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen,
 nekomu moraš nasloniti roko na ramo,
 nekoga moraš imeti rad,
 z nekom moraš v korak,
 v isto sled –
 a trave, reka, kamen, drevo,
 molčeči spremljevalci samotnežev in čudakov,
 dobra, velika bitja,
 ki spregovore samo,
 kadar umolknejo ljudje.

»Nič ni slučaj – slučaj ni nič« - vpeti smo v rast in razvoj

Geslo pričujoče razstave je odslikava hrepenenja duš, ki najdejo svojo najglobljo uteho, kadar umolknejo besede, kadar utihnejo melodije, kadar se izbrišejo slike – kadar človek umolkne v tihi netolmačljivi sreči.

Oton Župančič nas spremlja v tisto tišino in srečo, ki je dostopna samo čisti duši, ki si želi samoto v dvoje in tišino v harmoniji neutešljivega srca.

Meni je treba vélike tišine,
toliko let me je ovijal hrup,
od njega me boli srcé in um,
in v njem mi preglušena duša gine.

Meni je treba vélike samote;
skloniti moram se čez skrajni rob,
kjer ni več zvokov, kjer ni več podob,
zapreti oči in razprostoreti roke:

Slike umetnika Davida Holzingerja niso površne ali zgolj slučajne poslikave ali kombinacije barv na mrežah človeške ujetosti, temveč vse prej izzivi in povabilo v vidnem najti nevidno, v površinskem prikazu začutiti globlji utrip življenja in njegovega hrepenenja – ker nič ni slučaj in slučaj ni nič – temveč veliko več kakor se nam zdi na prvi pogled, na prvi sluh ali dotip.

Želim, da bi se ob tej razstavi zamislili v skrivnostni svet, v katerem ni slučajev in v katerem tudi mi rastemo in dozorevamo za dokončno Lepoto onstran vseh begov, iskanj in hrepenenj.

Jože Kopeinig